

آسیب‌ها و پیامدهای کنترل جمعیت با تأکید بر دیدگاه آیت الله العظمی خامنه‌ای

عبدالحمید علوی^۱ | جمعه علی نظری^۲

چکیده

با بررسی دوره‌های تاریخ زندگی بشر، درمی‌یابیم که جمعیت یک مقوله‌ای است که در سطح خانواده، قبیله، اجتماع و در سطح یک کشور یا سرزمین از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است. مسائلی مانند حفاظت از خانواده، قبیله، سرزمین، اقتصاد، حکومت بر پایه‌ای جمعیت استوار و مستحکم بوده و هنوز هم جمعیت به‌عنوان یک نیروی اساسی موجب استحکامی هر جامعه و کشور محسوب می‌شود. کشوری که دارای جمعیت کافی و کارآمد است هم در سطح ملی و هم در سطح بین‌المللی از اقتداری چشم‌گیری برخوردار است؛ اما سیاست کنترل جمعیت به شکل منفی و تحدید نسل بشر، از جانب کشورهای توسعه یافته و مادی‌گرا به منظور فروپاشی استحکامات خانواده، جامعه و کشورها به‌ویژه کشورهای اسلامی راه‌اندازی شده است. هم‌چنین برای نفوذ بیشتر و تسلط بر کشورهای فقیر و اسلامی، سیاست‌گذاری شده است. تحقیق حاضر با هدف شناسایی آسیب‌ها و پیامدهای کنترل جمعیت با شیوه توصیفی - تحلیلی در پی روشن کردن این موضوع است که جلوگیری از تولید نسل چه پیامدها و آسیب‌هایی برای خانواده‌ها و جوامع به دنبال دارد؟ و در کدام کشورها بیشتر تطبیق شده؟ کدام کشورها از این سیاست سود می‌برند؟ یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که کنترل جمعیت بیشتر در کشورهای اسلامی و جهان سوم تطبیق شده و این کشورها زبان‌دیده اصلی این سیاست بوده و کشورهای توسعه یافته بیشترین سود را برده است.

کلیدواژه‌ها: کنترل جمعیت، کشورهای اسلامی، آسیب‌های کنترل جمعیت، پیامدهای کنترل جمعیت

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد روابط بین‌الملل جامعه المصطفی العالمیه، واحد قم.

۲. دکتری حقوق خصوصی، جامعه المصطفی العالمیه، قم.

مقدمه

کنترل جمعیت به دو شکل مثبت و منفی متصور است. در مقاله حاضر منظور از کنترل جمعیت، سیاست تحدید و کاهش فرزندآوری است که مدت‌های پیش از سوی برخی اندیشمندان غربی مطرح شده است. مقوله کنترل جمعیت، ارتباط بسیار نزدیکی با اقتصاد کشورها دارد. لذا از سوی دولت‌های مادی‌گرا عامدانه و با شیوه‌های مختلف در سطح بین‌المللی شایع شده است. این سیاست به ظاهر خوب و در عین حال عمیق و ریشه‌سوز، از سوی بعضی دانشمندان کشورهای توسعه یافته، به خورد افکار عمومی و توده مردم داده شده که فرزند زیاد دست‌وپا گیر است و موجب می‌شود که از زندگی دنیا لذت کافی و وافی برده نشود. برخی از کشورهای فقیر و در حال توسعه، تحت تأثیر تبلیغات کشورهای ثروتمند و توسعه یافته قرار گرفته و به خاطر رفاه در زندگی خصوصی و لذت بردن از دنیا، دست به جلوگیری از تولید نسل می‌زنند.

سیاست «کمتر باشید تا بیشتر بخورید» را کشیش و اقتصاددان انگلیسی، رابرت مالتسون پیرامون جمعیت مطرح کرد که پایه و اساس خیلی از سیاست‌های جهانی درباره کنترل جمعیت قرار گرفت. مالتسون معتقد بود که تا ۲۰۰ سال دیگر، رشد جمعیت جهان ۲۵۶ برابر می‌شود؛ اما غذا فقط ۹ برابر رشد می‌کند. پس غذا و منابع کافی برای تأمین جمعیت جهان که در حال افزایش است به قدر کافی، وجود نخواهد داشت. (جمالی و همکاران، ۱۳۹۳)

این نظر مالتوس، با نگاه دینی کاملاً مردود است؛ زیرا اولاً آیات زیادی است که به وضوح بیان می‌کند روزی از جانب خداوند است که بر اساس سعی و تلاش بنده، به انسان‌ها می‌رسد. به عنوان نمونه، قرآن در آیه می‌فرماید: «وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا؛ هیچ جنبنده‌ای در زمین نیست مگر اینکه روزی او بر خدا است». (هود: ۶) ثانیاً این نظریه عملاً در هیچ نقطه از جهان تحقق پیدا نکرده و هیچ‌گاه هم تحقق پیدا نخواهد کرد. متأسفانه طرح کنترل جمعیت و کاهش فرزندآوری که از کشورهای قدرت طلب و پر ادعای جهان آغاز شد، کشورهای جهان سوم بیشترین سهم را در اجرای این طرح به خود اختصاص داده‌اند. جلوگیری از تولید نسل، سیاستی است که مخالف آموزه‌های

دینی اسلام است. بدون شک کنترل جمعیت، چالش بزرگی است که پایه‌های خانواده‌ها، اجتماع و هر حکومتی را متزلزل می‌کند. آسیب‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، روحی و روانی را در پی دارد.

۱. مفهوم شناسی

جمعیت واژه‌ای عربی، به معنای تجمعی از افراد انسانی است که در منطقه‌ای معین به‌طور مستمر و معمولاً به شکل مجموعه‌ای از خانوارها زندگی می‌کنند. (تقوی، ۱۳۸۰، ۳)

کنترل واژه‌ای فرانسوی و مترادف چک کردن در انگلیسی است که به معنای تطبیق و رسیدگی امور با شرایط موجود است. در صورتی که واژه کنترل به موالید و جمعیت اضافه شود، در دو حالت مورد اعمال و دارای مفهوم است؛ یکی برای تعدیل فرزندان. این در صورتی است که تعداد فرزندان خانواده زیاد یا کم باشد، از جانب والدین صورت می‌گیرد. دیگر اینکه به‌منظور توازن و تناسب تعداد افراد جوامع با امکانات اقتصادی آن جامعه از طرف دولت انجام می‌گیرد.

کنترل جمعیت، به معنای مجموعه‌ای از اقدامات تدابیر و قواعد مدون جمعیتی است که از طرف دولت اتخاذ می‌شود، به‌منظور هماهنگ نمودن تحولات جمعیتی با شرایط اجتماعی، اقتصادی فرهنگی جامعه تا رفاه و بهینه شدن جمعیت را فراهم سازد. این سیاست که بعد از جنگ جهانی دوم توسط کشورهای غربی برنامه‌ریزی شد، با افزایش و کاهش جمعیت ارتباط دارد. (عظیم‌زاده اردبیلی و جلالی، ۱۳۹۷)

آسیب لغتاً به معنای زخم، عیب، نقص یا شکستگی که به سبب ضربت و زخم پیدا می‌شود و به معنای صدمه، آفت و زیان نیز به کار می‌رود. (معین، ۱۳۷۸، ذیل واژه)

آسیب‌شناسی به‌عنوان یک اصطلاح حقوقی در جرم‌شناسی مطرح است و در شناسایی مجموعی از آسیب‌های فیزیکی و روانی مورد استفاده است. (عظیم‌زاده اردبیلی و جلالی، ۱۳۹۷)

۲. کنترل جمعیت به روایت تاریخ

سیاست کنترل جمعیت درواقع از زمان افلاطون و ارسطو تا عصر حاضر، مطرح بوده

است. سبب پیدایش مقوله کنترل جمعیت، ایجاد تفکر سیاسی و اقتصادی در جوامع بشری بوده است؛ یعنی دانشمندان و سیاست‌مداران باور داشتند که جمعیت نه به اندازه زیاد باشد که کنترل آن از لحاظ سیاسی و اقتصادی مشکل باشد نه آنقدر کم باشد که استقلال سیاسی و اقتصاد دولت، تضعیف و در برابری دیگران به مخاطره بیفتد.

البته این سیاست در دوره‌های مختلف، هم به لحاظ نظری و هم به لحاظ عملی فراز و نشیب‌هایی داشته است. بیشتر دانشمندان اسلامی طبق دستور اسلام، طرفدار افزایش جمعیت بوده‌اند. ابن خلدن که معتقد بود که جمعیت زیاد نیروی قوی برای امنیت سیاسی و نظامی جامعه است؛ اما مالتوس که اقتصاددان مادی‌گرا است، معتقد است که رشد جمعیت باید به اندازه رشد اقتصادی جامعه باشد و الا زندگی دنیوی، برای جامعه جهنم آخرت است. (تقوی، ۱۳۸۰)

کنترل جمعیت در ایران از سال ۱۳۳۷ به صورت غیرمتمرکز در دستور کاری مسئولین بهداشتی قرار گرفت، ولی سعی می‌کردند ملت را با شعارهای فرزند کمتر زندگی بهتر قانع کنند؛ اما رشد جمعیت رو به رشد بود. در تاریخ ۸ اسفند ۱۳۶۷ با در نظر داشت هیئت دولت و مجلس برای توسعه کشور این مسئله از سوی وزارت بهداشت به صورت جدی و رویکردهای متخلف پیگیری شد و آموزش عالی، تنظیم خانواده را در تمام رشته‌های آموزشی جزو واحدهای درسی قرار داده بود که راه‌های جلوگیری را همه آموزش می‌دیدند. (شریعتی سرابی، ۱۳۹۹: ۲۷-۲۸) این در حالی است اسلام برای ازدواج و تولد نسل تشویق و ترغیب می‌کند و طرفدار افزایش نسل است. در این راستا روایاتی از پیامبر (ص) آمده که فرمود: چهل حدیث‌ها ۲. پیامبر صلی الله علیه و آله: «تَنَاقَحُوا تَنَاسَلُوا تَكْثُرُوا فَإِنِّي أَبَاهِي بِكُمْ الْأُمَمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَوْ بِالسَّقَطِ؛ ازدواج و تولید نسل کنید و زیاد شوید که من در روز قیامت به شما مباحثات می‌کنم؛ حتی به طفلی که سقط شده باشد». (شعیری، بی‌تا، ۱۰۱)

هم چنین فرمود: «أَكْثَرُوا الْوَلَدَ أَكْثَرُ بِكُمْ الْأُمَمَ غَدًا؛ اولاد خود را زیاد کنید. من فردای قیامت به کثرت شما بر سایر امت‌ها افتخار می‌کنم». (کلینی، ۶: ۲) همچنین آیت الله خامنه‌ای می‌فرماید: «محدود کردن نسل، برای کشور ما خطر بزرگی است. آنچه

کارشناسان با نگاه‌های عملی بررسی کرده‌اند، ما را به این نتیجه می‌رساند که با این روند کنونی، کشور دچار پیری عمومی خواهد شد». (بیانات، ۲۰ خرداد ۱۴۰۲)

۳. انگیزه‌ها و اهداف کنترل جمعیت

از آنجا که پشت هر پدیده انسانی-اجتماعی، انگیزه یا انگیزه‌هایی نهفته است، پدیده کنترل جمعیت نیز از این قاعده مستثنا نیست. پس این مقوله ابتداجنبه اقتصادی داشته است. دانشمندان مثل افلاطون، ارسطو و در عصر جدید مالتوس اقتصاددان انگلیسی، معتقد بودند که رشد جمعیت باید مطابق رشد اقتصاد باشد؛ اما بعد علاوه بر بعد اقتصادی جنبه سیاسی نیز به خود گرفت. بعد از جنگ دوم جهانی، کنترل و کاهش جمعیت توسط کشورهای غربی برنامه‌ریزی شد که اهداف و انگیزه‌های ذیل را در برداشت: (شریعتی سرابی ۱۳۹۹: ۳۴)

۳-۱. تطبیق یک برنامه سیاسی در کشورهای اسلامی

کاهش جمعیت در جوامع اسلامی و کشورهای جهان سوم که از لحاظ اقتصادی ضعیف و در عین حال جمعیت کشورهای عقب مانده به خصوص جوامع اسلامی در حال پویایی و رشد سریع بودند. در مقابل جوامع غربی و اروپایی دچار کاهش جمعیتی بودند. این روند اگر با همین وضع پیش برود و کنترل نگردد، خطر بزرگی جوامع غربی را در آینده‌ها دور تهدید می‌کند. در این راستا مدارکی وجود دارد که توسط کسینجر در سال ۱۹۴۷ که مشاور امنیت ملی آمریکا بود، تهیه شده است. این مدارک بیان‌گر این است که افزایش جمعیت در ماورای دریاها بر امنیت آمریکا و منافع آن تأثیرگذار است. بر اساس این تفکر و انگیزه سیزده کشور از کشور جهان سوم را که بیشترین آن‌ها اسلامی است، در برخواهد گرفت و در آن‌ها اجرا خواهد شد. (جمالی و همکاران، ۱۳۹۳) حضرت آیت الله خامنه‌ای فرمود: «معروف بالاتر از ایجاد نظام اسلامی و حفظ آن نداریم؛ هرکسی که در این راه تلاش کند، آمر به معروف است؛ معروف‌ها این‌ها هستند: اعتلای فرهنگ، محیط اخلاقی، سلامت محیط خانوادگی، تکثیر نسل. همه موظفند در راه این معروف‌ها تلاش کنند». (بیانات رهبری در حرمی مطهری رضوی، ۱۳۹۴/۱/۱)

۲-۳. کاهش نیرو انسانی به خاطری جلوگیری از جنگ

غربی‌ها و آمریکایی‌ها به این نتیجه رسیدند که یکپارچگی اعتقادی و مذهبی در کنار جمعیت انبوه، قدرتی ایجاد می‌کند که در برابری هرگونه حمله و تاکتیک دشمن می‌ایستد. پس غربی‌ها و آمریکایی‌ها برای جلوگیری از تهدید مسلمانان، به‌ویژه کشور اسلامی ایران که دارای این یکپارچگی اعتقادی و مذهبی است، استراتژی کنترل جمعیت را در دستور کار خویش در کشورهای جهانی سوم و ایران قرارداد؛ زیرا یکی از استراتژی‌های جنگ سرد غرب و آمریکا، روش کنترل جمعیت قلمداد شده است. برژینسکی سیاست‌مدار آمریکایی از افزایش جمعیت و تغییر نسل در ایران بیشتر از سلاح هسته‌ای ایران واهمه دارد. (شریعتی سرابی ۱۳۹۹: ۳۵) آیت الله العظمی خامنه‌ای در این راستا می‌فرماید «محدود کردن نسل، برای کشور ما خطر بزرگی است.» بیان رهبری در دیدار با مسئولین نظام، ۳۰/۴/۱۳۹۲).

۳-۳. کاهش نیروی کار در کشورهای هدف

با کاهش زاد و ولد در جوامع بشری، نیروی کار قطعاً کاهش پیدا می‌کند؛ زیرا جمعیت موجودی هر کشوری اگر بازتولید نسل نداشته باشد، پیر می‌شود و جمعیت پیر توان کار و فعالیت جمعیت جوان را ندارد. پس کشورهای هدف، دچار بحران اقتصادی می‌شود و مصرف‌کنندگان و سلطه‌پذیران خوبی خواهند بود. به همین دلیل جوامع غربی و آمریکایی می‌خواهند با شعاری فرزند کمتر زندگی بهتر و جلوه دادن مشکلات اقتصادی-اجتماعی، کشورهای اسلامی را به کنترل جمعیت وادار کنند.

۴-۳. فروپاشی خانواده در جوامع هدف

بیرون کردن زنان از خانه در میدان‌های تفریحی و کار و درنهایت فروپاشی خانواده و تقلیل عزت و عفت زنان و کاهش غیرت مردان در برابری خانواده و کشورشان، از اهداف مهم سیاست‌گزاران کنترل جمعیت است. جامعه‌ای که مردانش غیرت دینی و ایمانی ندارند و زنانش عزت و عفت دینی و ایمانی را زیر پا کنند، نفوذ و کنترل آن راحت‌تر است. لذا جوامع غربی و آمریکایی تلاش دارند که این زمینه را از راه فروپاشی خانواده‌ها، در کشورهای اسلامی اجرای کند. (جمعی از نویسندگان، ۱۳۹۳)

۴. اهمیت و ضرورت جمعیت به لحاظ سیاسی

جمعیت دایره‌ها و سطوح مختلفی را شامل می‌شود و به گروه‌های از افراد انسانی اعم از زن و مرد و خرد و بزرگ اطلاق می‌شود که در یک مقطع زمانی و قلمرو سرزمینی زندگی و سکونت دائم دارند. این کتله انسانی در قالب‌های چون خانواده، جامعه یا دولت محدود می‌شود. یکی از پایه‌های اصلی شکل‌گیری دولت و جامعه سالم، خانواده سالم است. هم‌چنین کمیت و کیفیت جمعیت، در تقویت اقتصادی، قدرت سیاسی و نیروی اجتماعی در جوامع و داخل کشورها نقش انکارناپذیری دارد. هم‌چنین کمیت و کیفیت جمعیت در نظام سیاسی و روابط بین‌الملل از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است. در طول تاریخ موضوع جمعیت برای رهبران، حاکمان و سیاستمداران به‌عنوان یک موضوع راهبردی و استراتژیک مطرح بوده و در عصر کنونی نیز جمعیت و کنترل آن، به‌عنوان یک گفتمانی ملی، جهانی و بین‌المللی مطرح است. (دهقانی فیروزآبادی، ۱۴۰۰: ۶۰-۶۲)

بدون تردید جمعیت یکی از اصلی‌ترین پایه‌های پیشرفت و توسعه کشور و نیروی انسانی محسوب می‌شود. هر کشوری که با پیری و کمبود جمعیت روبرو شود، خودبه‌خود در برابر کشورهای رقیب، تضعیف می‌شود و نیروی جوان و نخبه آن نیز دچار آسیب می‌گردد. در نتیجه سیاست، اقتصاد و فرهنگ آن کشور، تحت تأثیر کشورهای قدرتمند قرار می‌گیرد. حتی امکان دارد که نیروی جوان و نخبه یک کشور ضعیف به کشورهای پیشرفته و توسعه‌یافته پناهنده شود. به‌هرحال شانس پیشرفت و توسعه در کشوری که با کمبود جمعیت روبرو است، خیلی ناچیز و کم است. (جمعی نویسندگان، ۱۳۹۳)

۵. اهمیت جمعیت از دیدگاه آیت الله العظمی خامنه‌ای

حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای در تاریخ ۲۸ / ۲ / ۱۴۰۱ در پیامی به فعالان حوزه جمعیت کشور ایران، سفارش کرد که درباره افزایش جمعیت و تولید نسل اهتمام ورزند، در جوان شدن نیروی انسانی جامعه و کشور توجه نمایند و از خانواده حمایت کنند؛ زیرا یکی از وظایف اصلی و ضروری دست‌اندرکاران کشوری، تلاش برای افزایش جمعیت، تولیدمثل و حمایت از خانواده است. از دیدگاه ایشان، جمعیت جوان و کارآمد ستون اصلی

جامعه است که نباید بر اثر پیری و جلوگیری از زاد و ولد دچار آسیب گردد. این امر نه تنها مربوط مسئولین می‌شود، بلکه برای آحاد ملت و مردم ایران به عنوان یک فریضه و تکلیف مربوط می‌شود. پس باید همه ملت توجه مبرم داشته باشد. (پایگاه اطلاع رسانی دفتر آیت الله العظمی خامنه‌ای)

بیانات آیت الله العظمی خامنه‌ای واضح می‌کند که جمعیت به عنوان یک مسئله اساسی در هر کشوری مطرح است. پس باید متناسب با شرایط و اوضاع کشور، برنامه ریزی شود گاه مصلحت کشوری و اداری ایجاب می‌کند که جمعیت کنترل شود و به صورتی سرسام آور پیش نرود که دولت توانی رسیدگی را نداشته باشد هرج و مرج در غذا، آموزش و پرورش مردم ایجاد شود و به امنیت کشور لطمه وارد شود و گاهی هم کشور کاملاً شرایط و زمینه را برای جمعیت بیشتر آماده کرده و ظرفیت کشور بالا رفته است و یا جمعیت کشور پیر شده است در این صورت کشور افزایش جمعیت را می‌خواهد. به هر صورت همان طوری که جمعیت یک امری مهم برای کشور محسوب می‌شود، مدیریت جمعیت هم امری مهم اساسی برای کشور است. (بسیج جامعه پزشکی و اساتید دانشگاه علوم پزشکی تهران)

۶. پیامدها و آسیب‌های کنترل جمعیت

کنترل جمعیت و کاهش فرزند آوری، سیاست برنامه ریزی شده‌ای از سوی کشور مادی‌گرا، سلطه‌جو و استثمارگر دنیا است که در رأس همه آمریکا و متحدین غربی آن قرار دارند. در عین حال یک عمل عامدانه و ارادی است که انسان‌ها به دلیل‌های مختلف از تولید مثل جلوگیری می‌کند. این سیاست سلطه‌جویانه، دارای پیامدهای منفی مادی و معنوی است که در بستر خانواده، جامعه و کشور تبلور می‌یابد و آسیب‌های آن، زمانی احساس می‌شود که کشور هدف یا دچار کمبود یا دچار پیری جمعیت گردد. بدون شک هر پدیده اجتماعی دارای اثرات مثبت یا منفی است؛ زیرا هر اتفاقی که در جوامع به صورت روش‌مند و کارسازی شده پدیدار می‌شود، یقیناً هدفی را دنبال می‌کند. سیاست کنترل جمعیت یک برنامه‌ای است که اهداف گوناگونی را تعقیب می‌کند و دارای پیامدهای نیز است. البته کنترل جمعیت برای برخی جوامع خیلی فقیر که افزایش جمعیت موجب ناامنی و

هرج و مرج آن می‌شود، ممکن است پیامدهای مفیدی داشته باشد، ولی اغلب پیامد این امر منفی و شکننده است که ذیلاً بررسی می‌شود:

۱-۶. مانع رشد و توسعه اقتصادی

یکی از زیان‌هایی که سیاست کنترل جمعیت در جوامع بشری ایجاد می‌کند، جلوگیری از پیشرفت اقتصادی است. البته این آثاری شکننده و شرم‌آور در سطوح مختلف خانواده و جامعه در یک یا چند کشور قابل بررسی است؛ زیرا وقتی یک نسل پیر می‌شود، توان کار و فعالیت خوب ندارد. اگر نیروی جوان کم باشد، به اندازه که به فعالیت گوناگون در عرصه‌های نیازمندی‌های جامعه رسیدگی نشود، نخستین بخشی که آسیب می‌بیند، خانواده است. وقت خانواده از لحاظ اقتصادی آسیب دید، طبعاً جامعه آسیب‌پذیر می‌شود. وقتی که جوامع قدرت تولید و داد و ستد نداشته باشد، کشور از حیث اقتصادی ضعیف می‌شود. از این رو نظام اقتصادی تضعیف می‌شود و کشور دچار بحران اقتصادی می‌گردد. با این وجود افزایش جمعیت و نیروی جوان، پایه و اساس اقتصادی هر خانواده، جامعه و کشور است. (شریعتی سرابی، ۱۳۹۸: ۱۱۶) آیت الله العظمی خامنه‌ای در این موضوع می‌فرماید: «بار دیگر تأکید می‌کنم که تلاش برای افزایش نسل و جوان شدن نیروی انسانی کشور و حمایت از خانواده یکی از ضروری‌ترین فرایض مسئولان و آحاد مردم است». (پیام اطلاع‌رسانی دفتر آیت الله العظمی خامنه‌ای انقلاب اسلامی)

به راستی اگر دولتی بخواهد در خدمت مردم و در تلاش برای توسعه اقتصادی جامعه باشد و همه توان و ظرفیت منابع ملی، سرمایه و زیرساخت‌های سخت‌افزاری و نرم‌افزاری را به درستی به کار گیرد، افزایش جمعیت عاملی برای شتاب روند توسعه اقتصادی است؛ زیرا مهم‌ترین نیاز اولیه توسعه اقتصادی، وجود نیروهای جوان، فعال و کارآمد است. بنابراین کاهش جمعیت موجب پیری جمعیت می‌شود که خود مانعی برای رشد و توسعه اقتصادی خواهد بود. در شرایط کنونی که جامعه اسلامی با معضل گسل کاهش جمعیت مواجه است، این امر عامل مهمی برای عقب‌ماندگی و عدم توسعه یافتگی کشورهای اسلامی است.

۶-۲. فروپاشی خانواده و بی‌نظمی در جامعه

یکی از آسیب‌ها و پیامدهای منفی سیاست کاهش زاد و ولد در جوامع بشری، فروپاشی خانواده‌ها و بی‌نظمی در جامعه است؛ زیرا وقت تولیدمثل در میان خانواده و جامعه زیاد باشد، طبعاً ایثار، ازخودگذشتگی، وفاداری و تعهد در آن خانواده و جامعه بیشتر است. البته در زمینه ایثارگری و ازخودگذشتگی زنان و مادران نقش بیشتر دارد؛ چون زنان نرم‌دل و پر عاطفه آفریده شده‌اند. هیچ زنی در هیچ شرایطی، دست از اولادش برنمی‌دارد. لذا زنان الگوی ایثارگری و از خودگذری فرزندان خود هستند و فرزندانی که عاطفه، ایثار و فداکاری مادر را دیده باشند، قطعاً وفادار و ایثارگر بزرگ می‌شوند.

در خانواده و جامعه‌ای که ایثارگری، عاطفه و نوع‌دوستی وجود دارد، یقیناً آن خانواده و جامعه از امنیت و نظم بهتری برخوردار است؛ اما تک‌فرزندی یا نازایی، محبت، وفاداری و ایثار را در خانواده‌ها کاهش می‌دهد و باعث بی‌نظمی و ناامنی در جامعه و طلاق و فروپاشی در خانواده‌ها می‌شود؛ چیزی که فعلاً در کشورهای غربی و آمریکای و خانواده‌های تک‌فرزند یا بی‌فرزند دیده می‌شود. جان‌رایان، دین‌شناس کاتولیک آمریکایی در این راستا برای زنان توصیه می‌کند که بچه زیاد بیاورند تا زندگی نظم پیدا کند ایثار، وفاداری ایجاد شود و سیاست کنترل جمعیت را نکوهش می‌کند. (ر. ک. جمعی نویسندگان، ۱۳۹۴)

از منظر آیت الله العظمی خامنه‌ای، جایگاه زن را بلند و نقش زن را بسیار حساس دانسته و می‌گوید: «وظیفه اساسی و اولی زن پرورش و تکامل معنوی و نفسانی انسانی است که هدایت، اقتدار، سازندگی و آبادانی کشور منتظر آن است. همان‌طور که در استحکام خانواده، زن نقش بیشتر دارد، در استحکام کشور نیز وظیفه زن حساس‌تر و ظریف‌تر است. درست که کار در اجتماع و بیرون از خانه با رعایت شئون اسلامی برای زن ممنوع نشده؛ اما کشاندن بی‌رویه زنان به صحنه اجتماع و فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی موجب تضعیف بنیاد خانواده و به تبع آن تضعیف بنیاد کشور است». (رهبری، پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر رهبری)

۳-۶. تغییر جایگاه و مقام زنان

سیاست کنترل جمعیت و کاهش نسل‌آوری، باعث می‌شود که زنان از وظیفه اصلی‌شان که

مربی‌گری و پرورش دادن مردانی است که فردا سرنوشت ملت، کشور و اسلام در دستانی آن‌ها رقم می‌خورد، غافل شده و برای به دست آوردن معاش اندک، وظیفه‌ای به این مهمی را رها می‌کنند. در حقیقت امر بیرون کشاندن زنان از خانه و به خدمت گرفتن زنان در ادارات دولتی و کارخانه‌های صنعتی و برابری زن و مرد در خدمات و کار، برنامه‌ای است که از سوی کشورهای غربی و آمریکای، از طریق جلوگیری تولید نسل و جلوه دادن پول در زندگی راه نفوذ خود را در کشورهای اسلامی مساعد ساخته و درنهایت شئون و مقام والای زن مسلمان را پامال می‌کنند تا در سلطه‌گری و فزون‌طلبی خود برسند. (ر.ک. پورسیدآقایی و ترابی، ۱۳۹۸) در حالی که اسلام زن را مایه آرامش، مودت و حافظ اموال و اسرار شوهرش می‌داند با حفظ کرامت جایگاه والای زن. (ر.ک. روم: ۲۱؛ نساء: ۳۴)

۴-۶. کاهش نیروی دفاعی

یکی از پیامدهای منفی تولید نسل در هر کشور و جامعه‌ای، تضعیف نظام سیاسی و دفاعی کشور در محیط بین‌المللی است. روشن است که جمعیت بیشتر و نیروی جوان، نماد اقتدار و قدرت نظامی و دفاعی دولت است. یقیناً کشوری که از جمعیت زیاد و کارآمد برخوردار باشد، می‌تواند جایگاه خود را در نظام بین‌الملل تعریف کند و در تقسیم قدرت سهیم باشد. (پورسیدآقایی و ترابی، ۱۳۹۸)

۵-۶. تقلیل نیروی جوان و نخبه

بدون شک ستون اساسی یک کشور و دولت، نیروی جوان و نخبه آن است؛ اما سیاست کاهش جمعیت موجب می‌شود که نخبگان و نیروی جوان تقلیل یابد و این خسارت هرگز قابل جبران نیست. کشوری که نیروی جوان و نخبه نداشته باشد یا به اندازه کافی نداشته باشد، یقیناً آن کشور ستون و پایه ضعیف دارد. دقت در روند مهاجرپذیری کشورهای اروپایی و آمریکایی، به خوبی آشکار می‌سازد که افرادی را پذیرش می‌کند که جوان یا نخبه و با سواد باشند. (پورسیدآقایی و ترابی، ۱۳۹۸)

۷. ابزارها و روش‌های کنترل جمعیت انسانی

در سیاست کنترل جمعیت از ابزارها و شیوه‌های گوناگونی استفاده می‌شود. ابزارها و

وسائلی که در این باره، فعالیت گسترده داشته، تمام رسانه‌های جمعی مانند تلویزیون، رادیو، روزنامه و در دهه اخیر، شبکه‌های اجتماعی، سایت‌ها و کانال‌هایی است که مردم را به کاهش تولید نسل وادار می‌کند. شیوه‌هایی که در این امر به کار گرفته شده، وحشتناک بوده و برخی آن‌ها از دیدگاه اسلام نامشروع و نادرست تلقی می‌شود. از باب مثال مردان خود را با بسته کردن لوله‌های اسپرم عقیم می‌کنند و بسیاری از زنان جنین خود را سقط می‌کنند که هیچ‌کدام آن از دیدگاه اسلام مشروعیت ندارد مگر در حالت‌های خاص و ضرورت‌های ویژه. (ر. ک. اطاعت، ۱۳۹۰)

نتیجه‌گیری

سیاست کنترل جمعیت به شکل منفی دارای پیامدهای است که استحکامات خانواده، جامعه و کشور را متزلزل می‌کند و در واقع بحران نیروی انسانی را در سطوح مختلف خانواده، جامعه و کشور به جا می‌گذارد. بدین ترتیب فروپاشی خانواده و بی‌نظمی اجتماعی را در پی دارد و اقتصاد، فرهنگ، عنعنات و اعتقادات را تضعیف و وارونه می‌کند. این سیاست استعماری به شکل منفی از سوی کشورهای مادی‌گرا و سلطه‌گر، برای نفوذ در کشورهای جهان سوم به‌ویژه کشورهای اسلامی طراحی شده است تا به خوی استعماری و تسلط خود بر کشورهای هدف، برای تأمین منافع ملی و توسعه سیاسی، اقتصادی و فرهنگی خود ادامه دهند. اجرای این سیاست از دیدگاه حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای، کاهش نیروی جوان و پیر شدن جمعیت یک فاجعه تلقی می‌شود که بنیاد خانواده و کشور را متزلزل نموده و ارزش‌های دینی، مذهبی، فرهنگی و اجتماعی را به شیوه منفی متحول می‌کند و ده‌ها کارهای ناشایست و ناپسند را در خانواده‌ها و مملکت نهادی می‌کند که غیرت، عفت و نجابت را از میان ملت مسلمان برمی‌دارد.

بنابراین با مطالعه و بررسی عمیق در می‌یابیم که جمعیت و نیروی جوان برای هر کشوری از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است؛ زیرا یکی از پایه‌های اساسی جوامع و کشورها برای توسعه علمی، فرهنگی، اقتصادی و... محسوب می‌شود. استقلال، آزادی، توسعه سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، ارتباطاتی و اطلاعاتی هر کشوری در سطح ملی و بین‌المللی، مربوط به کمیت و کیفیت جمعیت آن بستگی دارد.

فهرست منابع

قرآن کریم

۱. اطاعت، جواد، (۱۳۹۰)، جمعیت و توسعه پایدار در ایران، دو فصلنامه رفاه اجتماعی، سال یازدهم، پاییز، شماره ۴۲.
۲. پایگاه اطلاع رسانی دفتر مقام معظم رهبری: <https://www.leader.ir/fa>
۳. پورسیدآقایی، سید مسعود و ترابی، حمزه، (۱۳۹۸)، آسیب شناسی کنترل جمعیت در جامعه منتظر، فصلنامه علیم ترویجی پژوهش های مهدوی، بهار، شماره ۲۸
۴. تقوی، نعمت الله، (۱۳۸۰)، جمعیت و تنظیم خانواده، تهران: نشر دانیال.
۵. جمالی، محمد و همکاران، (۱۳۹۳)، پیشینه تاریخی برنامه جهانی کنترل جمعیت، فصلنامه پژوهشی تاریخ پزشکی، پاییز، شماره ۲۰.
۶. جمعی از نویسندگان، (۱۳۹۳)، تحلیل سیاست های کلی: ابلاغیه مقالم معظم رهبری.
۷. دهقانی فیروزآبادی، سید جلال، (۱۴۰۰)، اصول و مبانی روابط بین الملل ج ۱، تهران: سمت.
۸. شریعتی سرابی، فرنوش، (۱۳۹۹)، بررسی کنترل شیعه از منظر فقه شیعه و پیامدهای آن، تهران: راز نهان.
۹. شعیری، محمد بن محمد، (بی تا)، جامع الأخبار، نجف: مطبعة حیدریة.
۱۰. عظیم زاده اردبیلی، فائز و جلالی، زهرا، (۱۳۹۷)، آسیب شناسی سیاست کنترل موالید و قانون تنظیم خانواده، دو فصلنامه علمی - ترویجی فقه و حقوق خانواده، سال ۲۳ بهار و تابستان، شماره ۶۸.
۱۱. کلینی، محمد بن یعقوب، (۱۴۰۷ق)، الکافی، تهران: دار الکتب الإسلامية.

